MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
NOEL CUSCHIERI

Seduta tat-30 ta' April, 2003

Citazzjoni Numru. 2620/1996/1

Antonia Bonanno u Vince Bonanno

vs

Saviour Borg

Illum 30 ta' April 2003

Il-Qorti,

B' att tac-citazzjoni, l-atturi wara li **ppremettew**: illi l-konvenut beda jibni bla permess mill-awtoritajiet kompetenti hajt divizorju bejn l-ghalqa mgharufa bhala *Ta' Bellu*, limiti tas-Siggiewi u l-ghalqa tal-atturi fl-istess kontrada li minnha l-atturi ghandhom access ta' passagg kif kostitwit b' kuntratt pubbliku tat-tnejn (2) ta' Mejju elf disa mija u tnejn u tletin (1932) pubblikat minn Nutar Salvatore Borg, li jinsab anness fl-atti tal-proceduri tal-

mandat ta' inibizzjoni nru.3768/96; illi bl-istess xogholijiet il-konvenut b' kanal li haffer b' mod abusiv, ostakula dan id-dritt ta' passagg ta' l-atturi u li kieku baqa' sejjer b' dawn ix-xogholijiet il-konvenut kien jaghlaq kompetament dan il-passagg imsemmi; illi l-atturi talbu lil din l-Onorabbli Qorti il-hrug ta' mandat ta' inibizzjoni, fl-atti tal-mandat ta' inibizzjoni nru.3768/96 fejl l-istess Qorti wara li ezaminat il-fatti u d-dokumenti qablet li jidher li *"hemm qbil li r-rikorrenti (atturi) ghandhom il-jedd minnu vantat"* u laqghet it-talba ghall-hrug ta' dan il-mandat ta' inibizzjoni; talbu li l-konvenut jghid ghaliex din il-Qorti m' ghandhiex (1) tikkonferma u tawtorizza u tissana dawn id-drittijiet kif milqugha minn dina l-Qorti fl-14 ta' Awissu 1996, wara l-mandat numru 3768/96 fl-ismijiet Antonia Bonanno u Vince Bonanno vs Saviour Borg; bl-ispejjez kontra l-konvenut inkluz dawk tal-mandat ta' inibizzjoni nru.3768/96 u li bil-prezenti jibqa' ingunt ghas-subizzjoni;

Rat id-dikjarazzjoni tal-atturi guramentata minn Vince Bonanno, kif ukoll il-lista tax-xhieda;

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenut fejn eccepixxa: illi m' hemmx lok li din l-Onorabbli Qorti tikkonferma l-mandat ta' inibizzjoni nru.3768/96 fl-ismijiet *"Antonia Bonanno u Vince Bonanno vs Saviour Borg"* peress li d-dritt ta' passagg bir-rigel fuq l-ghalqa in kwistjoni ma huwa bl-ebda mod ostakolat milli-eccepjenti – salvi eccezzjonijiet ohra;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata tal-konvenut, u l-lista tax-xhieda;

Rat l-atti l-ohra kollha tal-kawza;

Rat in-noti tal-osservazzjonijiet tal-partijiet;

Rat il-verbal registrat fl-udjenza tat-22 ta' Jannar 2003 li permezz tieghu il-kawza giet differita ghas-sentenza;

Ikkunsidrat:-

Kwadru tal-fatti

Illi mill-kumpless tal-provi ddelinea s-segwenti kwadru tal-fatti. Illi permezz ta' kuntratt datat 2 ta' Marzu 1996 ppubblikat minn Nutar Dottor Joseph Lia, Saviour Borg, il-konvenut, xtara l-ghalqa li tinsab fil-kuntrada mgharufa bhala *Ta' Bellu* fis-Siggiewi, liema ghalqa tikkonfina mal-ghalqa tal-atturi fl-istess territorju. Illi stante li l-ghalqa tal-atturi m' ghandhiex access dirett ghat-trieq, l-ghalqa taghhom tgawdi dritt ta' passagg fuq l-ghalqa mixtrija mill-konvenut. Di fatti fl-imsemmi kuntratt hemm imnizzel li l-ghalqa hija *"soggetta ghal passagg bir-rigel u bil-bhima versu l-imsemmi raba tal-eredi ta' George Bonanno".* (fol.57). Id-dritt ta' passagg li ghalih hija soggetta l-ghalqa tal-konvenut huwa wkoll indikat f' kuntratti precedenti relattivament ghall-istess ghalqa.

Illi meta l-konvenut akkwista l-proprjeta' tal-ghalqa huwa haffer trinka fonda bejn l-ghalqa tieghu u dik tal-atturi biex jibni hajt divizorju bejn iz-zewg ghelieqi, liema hajt kellu jservi ta' lqugh ghad-diversi sigar li huwa kien hawwel fl-ghalqa tieghu.

Illi l-atturi opponew immedjatament u rreagixxew billi talbu u ottjenew il-hrug ta' mandat ta' inibizzjoni kontra l-konvenut sabiex dana ma jkomplix jibni l-hajt b' mod li jostakolalhom l-access taghhom ghat-triq. L-atturi fl-att tac-citazzjoni sostnew li l-Qorti laqghet it-talba ghal hrug tal-mandat u osservat *"li hemm qbil li r-rikorrent ghandu l-jedd minnu vantat"*. Dan gie konfermat mill-konvenut stess, kemm fin-nota ta' eccezzjonijiet tieghu fejn eccepixxa li *"d-dritt ta' passagg bir-rigel fuq l-ghalqa in kwistjoni ma huwa bl-ebda mod ostakolat mill-eccipjenti" (fo.8)*; kif ukoll fix-xhieda tieghu quddiem din il-Qorti fejn sostna li huwa qatt ma kellu l-hsieb li jostakola dan id-dritt tal-atturi u qal li malli thaffer il-gandott, il-parti fejn l-atturi kellhom d-dritt ta' passagg gie mimli biex il-passagg ma jigix ostakolat (fol.118).

Konsiderazzjonijiet tal-Qorti

Illi waqt is-smigh tax-xhieda hareg car li l-partijiet mhux qed jaqblu fuq l-estensjoni ta' din is-servitu', izjed milli fuq l-esistenza tieghu. Id-dritt ta' passagg *ut sic* jirrizulta inkontestat; izda filwaqt li l-atturi qed isostnu fix-xhieda

taghhom li dan il-passagg jkopri access ghal persuna, bihma, karettun u vettura, jidher li l-konvenut, qed isostni li l-passagg huwa biss ghall-access bir-rigel.

Illi fl-att tac-citazzjoni l-atturi ppremettew li fuq l-ghalqa tal-konvenut *"l-atturi ghandhom access ta' passagg kif kostitwit b' kuntratt pubbliku tat-tnejn (2) ta' Mejju, elf disa mija tnejn u tletin (1932) pubblikat minn Nutar Salvatore Borg.."* Skond dan il-kuntratt, li fuqhom l-atturi qeghdin jibbazaw l-azzjoni odjerna, l-awtur taghhom, u cioe' Salvatore Bonanno kien akkwista l-ghalqa bid-"*dritto di passaggio ed altre servitu" (fol.48).*

Illi huma pppremettew li bix-xogholijiet mghamula mill-konvenut, ossia fuq inkariku tieghu, dan id-dritt kien ser ivvjolat bl-ostakolar tal-access; u ghalhekk talbu li din il-Qorti *"tikkonferma u tawtorizza u tissana* ***dawn*** *id-drittijiet"*[1], li skond huma diga gew milqugha meta il-Qorti kienet awtorizzat il-hrug tal-mandat ta' inibizzjoni fil-konfront tal-konvenut.

Il-Qorti tosserva li l-importanza tal-konsiderazzjonijiet indikati fil-paragrafi precedenti tirrisjedi fil-fatt li dak li jista' u li ghandu jigi deciz minn din il-Qorti huwa <u>necessarjament marbut mal-parametri tal-premessi, mal-kawzali u **partikolarment mat-talba tal-atturi**</u>. Kif qalet din il-Qorti diversament presjeduta *"Kif inhu risaput, il-Qorti ghandha toqghod ghat-termini tad-domanda, u s-sentenza ghandha tkun konformi ghad-domanda (Vol.XXXVI.I.269)."*

Konformament ma' dan, il-Qorti tosserva li f' dan il-kaz hija tista' tippronunzja ruhha biss dwar l-esistenza o meno tad-dritt ta' passagg vantat mill-istess atturi, u jekk ix-xogholijiet mghamula mill-konvenut kienux ser iwasslu ghan-negazzjoni ta' dan id-dritt. Dwar il-vertenza tal-<u>estensjoni ta' dan id-dritt</u> u cioe' jekk jinkludix access bil-bhima, karettur jew van, il-Qorti tosserva li din ma taqax fil-parametri tat-talba attrici, u ghalhekk il-Qorti ser thalli impregudikata dan l-aspett tal-kwistjoni biex jigi deciz f'

[1] Emfasi tal-Qorti

gudizzju separat jekk ikun il-kaz; altrimenti tkun qed tagixxi *ultra petita* bi pregudizzju ghad-dritt ta’ smigh xieraq.

Illi fix-xhieda tieghu l-konvenut sostna li huwa qatt ma kellu l-hsieb li jghalaq l-access tal-atturi mill-ghalqa tieghu ghal-ghalqa taghhom u, skond ma xehed hu, malli thaffer il-kanal, dik il-parti tal-passagg gie *“mhaffer u mimli dak il-hin stess……Dak il-hin stess li ghamilna l-kanal, huma setghu jghaddu x’ hin riedu, fil-fatt gew hemmhekk u ghaddew. Huma dejjem setghu jghaddu minn dak il-hin stess …..” (fol.118, 121, 123).* L-atturi minn naha taghhom sostnew li l-passagg kien gie ostakolat bil-wiesa’ tal-gandott. Nicola Bonanno fix-xhieda tieghu qal hekk: *“Barra l-gebel fuq l-art fejn kien hemm il-passagg, dan il-gandott ipprojibixxa li ahna nghaddu u dan dam ghal xi gimghat twal forsi ukoll xi xahrejn u nofs jew aktar. Biex jahsad il-qamh hija kellu jitlob permess minghand numru ta’ bdiewa biex jghaddi minn fuq ir-raba taghhom” (fol.24).* Tant kien hekk li, kif xehed l-attur Vince Bonanno a fol.93, huma kellhom jitolbu u ottjenew il-hrug ta’ mandat ta’ inibizzjoni biex ma jkomplix itella’ l-hajt u jghalaq il-passagg.

Illi din il-Qorti, wara ezami akkurat tal-inkartament u tal-verbali tad-deposizjonijiet tax-xhieda, hija tal-fehma li l-versjoni tal-atturi, kif delineata mix-xhud Nicola Bonanno, hija veritiera u l-Qorti thoss li ghandha tghatiha affidament. Fi kliem iehor, il-Qorti taccetta l-versjoni li l-passagg kien ostakolat ghal xi zmien minhabba l-wisa u l-fond tal-gandott[2], bir-rizultat li l-atturi kellhom jirrikorru ghal proceduri gudizzjarji biex il-konvenut ma jkomplix jivvjola d-dritt taghhom. Il-konsistenza da parti tal-atturi fix-xhieda taghhom, kif tirrizulta lil din il-Qorti mit-traskrizzjoni dattiolografata, tikkontrasta manifestament mar-riluttanza li wera l-konvenut biex jirrispondi b’ mod car ghad-domandi semplici, u pertinenti, li kien qed jigi mistoqsi[3].

Ghaldaqstant irrizulta li l-proceduri odjerni gew provokati mill-agir abusiv tal-konvenut fil-konfront tal-atturi, li wassal

[2] vide ritratti esebiti
[3] vide fols.l24 sa 127.

lill-atturi ghall-htiega li dawn jirrikorri ghal-proceduri gudizzjarji biex jissalvagwardjaw u jgibu konferma tad-dritt taghhom ta' passagg fuq l-ghalqa tal-konvenut, liema dritt, limitatament ghall-esistenza tieghu jinsab accettata anke mill-konvenut; u ghalhekk l-ispejjez ta' dawn il-proceduri, kif ukoll tal-mandat ta' inibizzjoni indikat fl-att tac-citazzjoni, ghandhom jigu sopportati mill-istess konvenut.

Illi fin-nota tal-osservazzjonijiet tieghu presentata fit-3 ta' April 2003 l-konvenut, wara li rrileva li ma giex esebit fl-atti, l-mandat ta' inibizzjoni indikat mill-atturi fl-att tac-citazzjoni, sostna *"billi l-azzjoni li pproponew l-atturi hija wahda ghall-konferma u ssanar tad-drittijiet kif miluqgha mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili wara l-mandat ta' inibizzjoni numru 3768/96, l-ewwel prova kardinali li trid issir biex tirnexxi din l-azzjoni hija li jigu esebiti l-atti tal-mandat in kwistjoni.."* Il-Qorti ma taqbilx ma' din is-sottomissjoni tal-konvenut, stante li t-talba tal-atturi mhijex ghall-konferma tal-mandat ta' inibizzjoni jew tad-drittijiet hemm indikati, imma hija ghall-konferma u sanar tad-drittijiet **kif indikati mill-atturi fil-premessi taghhom**. Dan johrog car mill-fatt li l-atturi, wara li ppremettew u indikaw id-dritt perikolat, talbu li din il-Qorti *"tikkonferma u tawtorizza u tissana **dawn** id-drittijiet…" (emfasi tal-Qorti),* liema drittijiet jew dritt kien jifforma l-meritu tal-mandat ta' inibizzjoni minnhom indikat. Mela **l-parametri** tat-talba odjerna, mhumiex dawk mfassla mid-digriet li hareg in segwitu ghar-rikors ghal-hrug tal-mandat, imma huma **mfassla mill-premessi u mill-kawzali tac-citazzjoni**.[4]

Referenza f' lokha f' dan ir-rigward qed ssir ghal dak li osservat din il-Qorti diversament presjeduta fil-provvediment taghha tal-25 ta' Jannar 2002 a fol.164 tal-process: *"illi tista oggettivament tinterpreta din it-talba bhala wahda ghall-konferma ta' dritt ta' passagg li huwa l-meritu tal-kontestazzjoni u mhux biss bhala talba semplicement ghall-konferma tal-mandat ta' inibizzjoni".*

---

[4] Sottolinear tal-Qorti

Illi in vista tal-premess din is-sottomissjoni tal-konvenut hija legalment insostenibbli.

Decide

Ghal dawn il-motivi tiddecidi billi, previa rigett tal-eccezzjoni tal-konvenut, tilqa' t-talba attrici fis-sens li tiddikjara u tikkonferma l-esistenza tad-dritt ta' passagg tal-atturi fuq l-ghalqa tal-konvenut, ai termini tal-kuntratt indikat fl-att tac-citazzjoni; u li fl-esercizju ta' dan id-drtt l-atturi m' ghandhom jigu bl-ebda mod infixkla jew ostakolati mill-konvenut, la bil-bini ta' hajt u lanqas b' xi mod iehor. Tibqa' mpregudikata b' dan il-gudizzju l-materja tal-estensjoni ta' dan id-dritt.

Bl-ispejjez tal-proceduri odjerni kif ukoll tal-mandat ta' inibizzjoni nru.3768/96, jibqghu a kariku tal-istess konvenut.

--------------------------------TMIEM--------------------------------